

LEGĂMÂNT & DIALOG

DESCOPERĂ CREDINȚA –
UN STUDIU AL PERICOPEI CU RABINUL SACKS

Traducere: Magda Kupferberg

Itzhak și Esau

Toldot 578o

Este o întrebare care ne bântuie. De ce l-a iubit Itzhak pe Esau? Versetul ne spune acest lucru în mod explicit: “Itzhak, căruia îi plăcea vânatul, îl iubea pe Esau, însă Rebeca îl iubea pe Iaacov” (Gen. 25:28). Îndiferent de modul în care interpretăm acest verset, vom fi nedumeriți. Dacă îl interpretăm în mod literal, ne sugerează că afecțiunea lui Itzhak era influențată, de nimic mai mult decât de preferința pentru un anumit tip de mâncare. Cu siguranță acesta nu este modul în care iubirea este câștigată sau oferită în Tora.

Rashi, citând un Midrash, sugerează că expresia tradusă prin “îi plăcea vânatul” și care face referire la Itzhak, se referă de fapt la Esau și ar trebui citită “avea vânat în gură”, însemnând că obișnuia să-i întindă capcane și să-l păcălească pe tatăl său prin cuvintele lui. Esau l-a înșelat pe Itzhak, făcându-l să creadă că era mai pios și mai spiritual decât era în realitate.

Sprijinind această interpretare, unii sugerează că Itzhak, crescând în casa lui Avraham și Sarei, nu a mai întâlnit înșelătoria până atunci, și a fost astfel, în inocența sa, păcălit de fiul său. Rebeca, crescând în compania lui Laban, a recunoscut foarte bine acest comportament, și de aceea îl favoriza pe Iaacov, fiind și motivul pentru care mai târziu s-a opus ca binecuvântarea lui Itzhak să meargă la Esau.

Cu toate acestea, textul sugerează incontestabil că exista o legătură de iubire sinceră între Esau și Itzhak. Zoharul ne spune că nimeni pe lume nu și-a onorat tatăl așa cum l-a onorat Esau pe Itzhak. ¹ De asemenea, iubirea lui Itzhak pentru Esau este evidentă din dorința lui de a-l binecuvânta. Reținem că Avraham nu l-a binecuvântat pe Itzhak. Doar pe patul de moarte Iaacov și-a binecuvântat copiii. Moshe i-a binecuvântat pe israeliți în ultima zi a vieții sale. Atunci când Itzhak l-a căutat pentru a-l binecuvânta pe Esau, el era bătrân și orb, dar nu era încă pe patul de moarte: “iată, sunt bătrân acum și nu știu ziua morții mele” (Gen. 27:2). Acesta este un act de iubire.

Itzhak, care îl iubea pe Esau, nu a fost înșelat în ceea ce priveșta natura firii sale. Stia ce era el și ce nu era. Știa că era un om al câmpului, un vânător, cu un temperament iute, un om care putea cu ușurință să recurgă la violență, să se aprindă repede la mânie, dar în aceeași măsură capabil să fie distras și să uite.

El știa că Esau nu era copilul care să continue legământul. Acest lucru se manifestă în diferența dintre binecuvântarea pe care Itzhak i-o dă lui Iaacov în Geneza 27 (crezând că este Esau) și binecuvântarea pe care i-o dă lui Iaacov în Geneza 28, atunci când știe că este Iaacov.

¹ Zohar 146b.

Prima binecuvântare, merită lui Esau, este despre *bogăție* – “Fie ca Dumnezeu să îți dea din roua cerului și din grăsimea pământului” – și *putere*, “Fie ca popoarele să te servească și națiunile să ți se închine.” Cea de-a doua binecuvântare, merită lui Iacov atunci când pleacă de acasă este despre *copii* – “Fie ca Dumnezeu Atotputernic să te binecuvânteze și să te facă roditor și să îți crească numărul până vei ajunge o comunitate de popoare” și despre *teritoriu* – “Fie ca să îți dea ție și descendenților tăi, binecuvântarea oferită lui Avraham, pentru a lua în posesie (...) tărâmul pe care Dumnezeu i l-a dat lui Avraham.” Binecuvântările patriarhilor nu sunt despre bogăție și putere; ele sunt despre copii și teritoriu. *Așadar Itzhak a știut dintotdeauna că legământul va fi continuat prin Iacov; el nu a fost înșelat de Esau.* De ce, atunci, l-a iubit, l-a încurajat, și-a dorit să îl binecuvânteze?

Răspunsul, cred, se află în trei momente de tăcere. Cea mai elocventă întrebare este *Ce s-a întâmplat cu Itzhak după legământ?* Uitați-vă la textul Genezei 22 și veți vedea că de îndată ce îngerul l-a oprit pe Avraham de la a-și sacrifica fiul, Itzhak dispare complet din peisaj. Textul ne spune că Avraham s-a întors către cei doi servitori care îi însoțeau pe drum, dar nu există nicio mențiune cu privire la Itzhak.

Acesta este un mister care îi fascinează pe comentatori. Unii merg atât de departe încât să spună că Itzhak a murit de fapt la momentul legământului și a fost adus înapoi la viață. Ibn Ezra citează această interpretare și o respinge.² *The Last Trial*, scrisă de Shalom Spiegel, este o carte întreagă ce tratează această idee.³ Unde a fost Itzhak după această încercare?

Cel de-al doilea moment de tăcere este moartea Sarei. Citim că Avraham a venit să plângă pentru Sara și să o jelească. Însă persoana îndoliată în mod primar este copilul. Itzhak era cel care trebuia să conducă doliul. Însă nu este deloc menționat în întregul capitol 23 care se referă la moartea Sarei și la consecințele acesteia.

Cel de-al treilea este cel al istorisirii în care Avraham îl instruește pe servitorul său să caute o nevastă pentru fiul său. *Nu este nicio mențiune în text că Avraham s-ar fi consultat cu fiul său sau că măcar l-a informat pe acesta.* Avraham știa că se caută o soție pentru Itzhak, servitorul său știa, dar nu avem idee dacă Itzhak știa sau ce părere avea despre acest subiect. Voia să se căsătorească? Avea vreo preferință despre cum ar trebui să fie soția sa? Textul nu ne spune nimic. Doar atunci când servitorul se întoarce cu viitoare sa soție, apare și Itzhak menționat în firul narativ.

Textul în sine este semnificativ: “Itzhak a venit de la Beer Lahai Roi.” Ce era acel loc? L-am întâlnit doar o singură dată înainte. Era locul în care îngerul i-a apărut lui Agar atunci când, însărcinată, a fugit de la Sara care o trata cu asprime (Gen. 16:14). Un Midrash ingenios spune că atunci când Itzhak a auzit că Avraham și-a trimis servitorul pentru a-i găsi o soție, și-a spus: “Pot trăi alături de o soție în timp ce tatăl meu trăiește singur? O să merg și o să i-o aduc înapoi pe Agar.”⁴ Un text ulterior ne spune că “După moartea lui Avraham, Dumnezeu l-a binecuvântat pentru fiul său Itzhak, care locuia atunci lângă Beer Lahai Roi” (Gen. 25:11). Cu privire la acest lucru, Midrasul spune că și după moartea tatălui său, Itzhak a locuit aproape de Agar și a tratat-o cu respect.⁵

Ce înseamnă toate acestea? Putem doar să speculăm. Dar dacă momentele de tăcere înseamnă ceva, ele sugerează că *până și un sacrificiu anulat tot are o victimă.* Poate că Itzhak nu a murit fizic, însă textul

² Ibn Ezra, Comentariu lui Gen. 22:19.

³ Shalom Spiegel, *The Last Trial*, Schocken, 1969.

⁴ Midrash Hagadol to Gen. 24:62.

⁵ Midrash Aggadah and Bereishit Rabbati ad loc.

pare că îl face să dispară, literar, prin trei scene unde prezența sa era centrală. Trebuia să fie acolo să îi salute și să fie salutat de cei doi servitori la întoarcerea sa în siguranță de pe multele Moriah. Trebuia să fie acolo să o jelească pe mama sa, Sara. Trebuia să fie acolo măcar să discute cu tatăl său și cu servitorul tatălui său despre viitoarea sa soție. Itzhak nu a murit pe munte, dar pare că ceva în el a murit, doar pentru a se renaște atunci când s-a căsătorit. Textul ne spune că Rebeca “a devenit soția sa, și el a iubit-o; și Itzhak a fost alinat după moartea mamei sale.”

Acesta pare a fi mesajul momentelor de tăcere. Mesajul de la Beer Lahai Roi pare a fi acela că Itzhak nu a uitat niciodată cum Agar și fiul ei – fratele său vitreg – Ishmael au fost alungați. Midrashul ne spune că Itzhak i-a reunit pe Agar și Avraham după moartea Sarei. Textul biblic ne spune că Itzhak și Ishmael au stat împreună lângă mormântul lui Avraham (Gen. 25:9). Într-un fel, familia divizată s-a reunit, se pare, la inițiativa lui Itzhak.

Dacă este așa, atunci iubirea lui Itzhak pentru Esau este ușor de explicat. Este ca și cum Itzhak ar fi spus: știu ce este Esau. Este puternic, sălbatic, impredictibil și posibil violent. Este imposibil ca el să fie persoană careia să îi fie încredințat legământul și cerințele spirituale ale acestuia. *Însă el este fiul meu.* Refuz să îl sacrific așa cum tatăl meu m-a sacrificat pe mine. Refuz să îl trimit de acasă, așa cum părinții mei i-au trimis pe Agar și Ishmael. Iubirea mea pentru fiul meu este necondiționată. Nu ignor cine și cum este. Dar îl voi iubi oricum, chiar dacă nu îmi place tot ceea ce face – pentru că așa ne iubește și Dumnezeu pe noi, necondiționat, chiar dacă nu îi plac toate lucrurile pe care le facem. Îl voi binecuvânta. Îl voi ține aproape. Și cred că într-o zi această iubire ar putea să îl facă un om mai bun decât ar putea altfel să devină.

Prin acțiunea sa de a-l iubi pe Esau, Itzhak a răscumpărat durerea celor mai dureroase două momente din viața lui Avraham: alungarea lui Agar și Ishmael și legământul lui Itzhak.

Cred că iubirea ajută atât la vindecarea celui care iubește, cât și a celui iubit.

Shabat Shalom

Pentru mai multe articole ale Rabinului Sacks,
vă invităm să vizitați www.rabbisacks.org

© Rabbi Sacks • Toate drepturile sunt rezervate
Biroul Rabinului Sacks este susținut de The Covenant & Conversation Trust